

Spor Sosyolojisi: Geçmişten Günümüze Gelişimi ve Gelecek Beklentileri

Hikmet TURKAY¹

Özet

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 21.03.2020
Kabul Tarihi: 06.06.2020
Online Yayın Tarihi:
06.06.2020

Anahtar Kelimeler

Spor, Sosyoloji, Spor
Sosyolojisi, Gelecek
Beklentileri.

Günümüzde sporun, "dünyanın dört bir yanındaki insanların yaşamlarının ortak unsurlarından biri" haline gelmesi ve aynı zamanda sosyal boyutları nedeniyle, spor sosyolojisi giderek önem kazanan geniş bir kavramı ve disiplini temsil etmesi yadsınamaz bir gerçektir. Bu kapsamda araştırmada, ilgili literatür taranarak spor sosyolojisini, hızlı bir değişim geçiren dünya bağlamında analiz etme ve anlama yollarına bir giriş sağlanması ve spor sosyolojisinin geleceğiyle ilgili beklentileri ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunu başarmak için çalışma şu şekilde tasarlanmıştır: Bireyleri sosyolojiyle tanıştırmak ve toplumun spor anlayışında önemli bir rol oynayabileceğini açıklamak, sosyolojik bir hayal gücü geliştirerek toplumların oluşumunda çok önemli bir rolü olan sosyal süreçleri anlamaya yardımcı olacak bir takım sosyolojik kavramlarla karşılaşmalarını sağlamak, bu süreçlerin modern sporu nasıl karakterize ettiği ve spor ve sosyolojinin derin ilişkisine bir bakış açısı getirmek, ayrıca gelişen spor sosyolojisinin gelecekteki konumuyla ilgili beklenti ve önerileri sunmaktır. Sonuç olarak, çeşitli sosyal parametreler ve sosyal süreçler, bireyden başlayarak en küçüğünden en büyük takımlara kadar performansı etkilemektedir. Spor sosyolojisi, başarıdaki varyasyonu etkileyen parametreleri tanımlamaya ve açıklamaya çalıştığından, insan davranışları çalışmaları alanında bölgesel, ulusal, uluslararası, amatör veya profesyonel düzeyde uygulanabilir bir sorgulama alanıdır.

Sports Sociology: From Past to the Present and Its Expectations for the Future

Abstract

Article Info

Received: 21.03.2020
Accepted: 06.06.2020
Online Published:
06.06.2020

Keywords

Sport, Sociology, Sport
Sociology, Future
Expectations.

It is an undeniable fact that today sports has become "one of the common elements of the lives of people all over the world" and at the same time, due to its social dimensions, sports sociology represents an increasingly important concept and discipline. In this context, it is aimed to provide an introduction to the ways of analyzing and understanding the sociology of sports in a world that has undergone a rapid change by scanning the relevant literature and to reveal the expectations regarding the future of sports sociology. In order to achieve this, the study is designed as follows: Introducing individuals to sociology and explaining that society can play an important role in the understanding of sports, developing a sociological imagination and ensuring that they encounter a number of sociological concepts that will help understand social processes that have an important role in the formation of societies, to bring a perspective to the deep relationship between sports and sociology, and to present expectations and suggestions about the future position of developing sports sociology. As a result, various social parameters and social processes affect performance, from the individual to the smallest to the largest teams. Since sports sociology tries to define and explain the parameters that affect variation in success, it is a field of inquiry that can be applied at the regional, national, international, amateur or professional level in the field of human behavior studies.

¹ Gümüşhane Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, hikmet.turkay1@gazi.edu.tr

Giriş

Sporun sosyal, ekonomik ve kültürel olarak büyük önem taşımasının fark edilmesiyle, sporun süreçsel ve toplumsal bağlantılarının, bilinçli ve eleştirel bir anlayışla geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu gerçeği öne çıkmaktadır. Bu durumun incelenmesi spor sosyolojisinin görevidir ve spor ile modern toplum

arasındaki bağlantı, toplumun nasıl olduğu ve radikal bir şekilde nasıl değiştiğiyle ilgili bir dizi araştırmaya girmemizi gerektirir.

Sosyoloji, bireysel ve grup etkileşimi, sosyal grupların örgütlenme biçimleri, aralarındaki ilişkiler ve grup davranışlarının bireysel davranış üzerindeki etkilerini inceler (McPherson, 1975). Sosyoloji, insanın sosyal yaşamı, grupları ve toplumları üzerine yapılan çalışmadır. Konu açısından sosyal varlıklar olarak kendi davranışlarımıza sahip olan göz kamaştırıcı ve çekici bir girişimdir. Bu tanımlardan da görebileceğimiz gibi, toplum kavramı sosyoloji için temeldir. Toplum ise, insanları ortak bir kültüre göre birbirine bağlayan yapılandırılmış sosyal ilişkiler sistemidir (Giddens, 2001). Bu kapsam doğrultusunda bir toplumun örgütlenme ve yapılanma biçimleri spor üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Dahası, şimdi de bilmeniz gerektiği gibi, sporun sosyal ve kültürel üretimini etkileyen süreçlerin ve yapıların hiçbiri basit ve aynı zamanda değişmez değildir. Gerçekten de, kendi yaşam deneyimlerimizin gösterdiği gibi, bu süreçler ve yapılar giderek daha karmaşık ve sorunlu hale gelmektedir (Struna, 2000). Artık hepimiz, özellikle internetin getirdiği büyük bilgi akışı sayesinde, bilgi açısından zengin bir dünyada yaşıyoruz ancak bu bilgileri anlamlandırma yeteneğimiz genellikle sınırlı kalmaktadır. Yine de, değişen, genellikle heyecan ve ilham verici, ama aynı zamanda bazen rahatsız edici ve sorunlu spor dünyasını tam olarak anlamak, çözülmeyi bekleyen bir problem olarak karşımızda durmaktadır. Bu süreçlerin, yapıların ve değişikliklerin sosyal olarak nasıl üretildiğinin anlaşılması, sosyolojinin temel kaygısıdır (Holland-Smith, 2017; Mellor, 2010).

Spor, hayatımızın ve sosyal dünyamızın ortak bir parçası olabilir, ancak günlük yaşamdaki aşinalığı, sporun modern dünyamızın üretimi ve çoğalmasında oynadığı rol kısmı ve bu dünyanın nasıl dönüştürüldüğü ile ilgili birçok soruya da mecburiyet hissedilmektedir. Bu türden öngörülerini geliştirmek için tüm modern toplumları karakterize eden yapıların önemini incelemeli ve sporun kendileriyle nasıl bağlantılı olduğunu araştırmalıyız (Jarvie, 2006). Sporu, sosyal olarak nasıl anladığımız ve nasıl deneyimlediğimiz basit bir süreç değildir ve spor günlük yaşamın öznel, nesnel ve biyografik boyutları arasındaki karmaşık etkileşime dayanabilir. Spor, spor organizasyonları ve spor davranışı anlayışımızın, günlük yaşam deneyimlerimize, onun okunmasına veya izlemesine olan inancımızın ötesine geçmesi gerekmektedir (Sugden ve Tomlinson, 2002; Giulianotti, 2004).

Materyal ve Yöntem

Yöntem

Araştırma doküman incelemesi ve tarama modeli ile yapılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Araştırmada spor sosyolojisini ile ilgili literatür taraması yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Çalışmada belgesel tarama modeli kullanıldı. Belgesel tarama yönteminde; araştırmanın amaçları doğrultusunda kaynakları bulmak, okumak, not almak ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır. Bu çalışmayla spor sosyolojisinin geçmişten günümüze gelişimi ve gelecek beklentileri teorik bir kapsam içerisinde incelenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda spor ve sosyoloji terimi içeren yazı, metin, araştırma ve kitaplarda yer alan metinleri doküman tarama ve analiz yöntemiyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Verilerin Analizi

Nitel veri analizi, araştırmacının verileri düzenlediği, analiz birimlerine ayırdığı, sentezlediği, biçimleri ortaya çıkardığı, önemli değişkenleri keşfettiği ve hangi bilgileri rapora yansıtacağına karar verdiği bir süreçtir. Diğer bir deyişle nitel analiz yapan araştırmacı, alandan toplamış olduğu verilerden hareket ederek bu veriler içerisinde saklı duran bilgiyi keşfetmeye ve ortaya çıkartmaya çabalamaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda spor soyolojisinin geçmişi ve gelecekteki beklentileri ile ilgili yazılmış olan eserler, makaleler ve araştırmalar taranıp, incelenerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Tarihsel Süreçte Spor Sosyolojisi

Sosyoloji, tüm bilimler gibi, kendi içerisinde çok çeşitli teori ve kavramlarını geliştirmiştir. Bu nedenle, bu fikirlerle etkileşime girmeye ve onlarla tanışmaya başlamamız çok önemlidir. Sosyolojinin bir alt disiplini olan Spor Sosyolojisi son yıllarda büyüdükçe, araştırmacılar bu heyecan verici araştırma alanına giriş sağlamak için çok sayıda çalışmalar yapmışlardır (Beedie ve Craig, 2010).

Kökleri 1960'lara kadar uzansada, alanı sağlam bir şekilde oluşturacak bir dizi metnin yayınlanması 1980'leri bulmuştur (Jones and Armour, 2000). Bu temeller göz önüne alındığında, spor sosyolojisi güçlü bir disiplinler arası varlık olarak İngiltere, Avrupa, Kuzey Amerika, Avustralya, Latin Amerika, Doğu Asya ve Güney Afrika'da en belirgin şekilde önem kazanmıştır. Özellikle boş zaman çalışmaları, sporda kültürel, etnik, cinsiyet ve medya çalışmaları gibi disiplinler arası çalışmalar alanlarına kadar ulaşmıştır. Sosyolojinin ana disiplini gibi, spor sosyolojisinin kendisi de çeşitli, karmaşık ve tartışmalı bir akademik araştırma alanıdır (Giulianotti, 2015: 4).

Akademik bir araştırma alanı olarak, spor sosyolojisinin uzun bir geçmişi vardır: aslında, sporun ilk önemli sosyolojik tartışması 1921'de yayınlanan *Soziologie des Sports* adlı kitabında Alman yazar ve kültürel eleştirmen Heinz Risse tarafından sağlanmıştır. Ara sıra bazı denemeler (Stone, 1955 gibi) olsada, sporun ayrıntılı sosyolojik analizi 1960'lara kadar büyük ölçüde hareketsiz kalmıştır. Sosyal bilim yükseköğretimde hızlı bir şekilde ilerleyince, taze ve büyük bir bilim akını olan Spor Sosyolojisinin, daha geniş bir araştırma yelpazesi sürdürmesini sağlamıştır (Giulianotti, 2015: 5; Silk ve ark., 2014). Bu süreçte, spor sosyolojisindeki araştırma soruları, sosyoloji ve diğer sosyal bilimlerdeki başlıca teorik paradigmlar tarafından şekillendirilmiştir. 1960'larda ve 1970'lerin çoğunda, sporun toplumların düzgün işleyişine ne ölçüde katkıda bulunduğunu inceleyen yapısal-işlevselci yaklaşımlar belirgin olmuştur (Lüschen, 1967; Stevenson ve Nixon, 1972). Alternatif olarak, sembolik etkileşimcilik gibi diğer yorumlayıcı yaklaşımlar, spor kimlikleri, sembolleri ve rasyonalizasyon biçimlerini keşfetmeye yöneliktir. Marksist ve neo-Marksist perspektiflerin, sınıfsal bölünmeler, ideolojiler ve çatışmalar açısından kapitalist toplumlarda sporun sosyolojik analizini destekleyen derin ve kalıcı bir etkisi olmuştur (Fine, 1987; Carrington, 2010; Hargreaves, 2002). Neo-Marksist yaklaşımlara dayanan çok disiplinli kültürel çalışmalar ve bakış açıları, sporun, diğer popüler kültür alanlarında olduğu gibi, nispeten zayıf, marjinal veya egemen sosyal grupları güçlendirmeye hizmet etme biçimlerini araştırmıştır. Son olarak, 1970'lerden bu yana Norbert Elias, özellikle spor disiplinlerinin uzun vadeli tarihsel gelişimini incelemekte önemli bir etkiye sahiptir (Dunning ve ark., 1980).

İngiliz spor sosyolojisinde ise, en etkili metinlerden biri John Hargreaves (1986) tarafından yapılan Spor, Güç ve Kültür'dür. Bu kitabın etkili yönü, güç ve kültür ve bunların spora erişimi ve spor deneyimlerini nasıl şekillendirdiği hakkında bir dizi hayati tartışma başlatmasıdır. 1990'lara gelindiğinde, alan o kadar sağlam ve çeşitli hale gelmişti ki, alana bir girişin yanı sıra ortaya çıkmaya devam eden ve karmaşık, teorik ve kavramsal tartışmalar hakkında ayrıntılı yorumlar sağlamak amacıyla, bir dizi metin giderek daha fazla yayınlanmaktaydı. Bu dönemde yayınlanmış en önemli İngiliz spor sosyolojisi metinlerinden biri Jarvie ve Maguire'nindir (Andrews ve Loy, 1993). Fakat bu metinler spor sosyolojisi konularını genellemiş ve derine inememiştir çünkü kullanılan başlangıç düzeyindeki metinler, genellikle Amerikalı yazarlar tarafından yazılmış ve Amerikan sporlarına odaklanmıştır. Amerikan spor sosyolojisinin en etkili olan yayınlarından biri, Jay Coakley'in 'Sporda Toplum: Sorunlar ve Tartışmalar' metni olduğuna şüphe yoktur. Coakley için amaç, çağdaş spor örneklerinin tartışılmasıyla geliştirilen çeşitli sosyolojik araştırmalar ve tartışmalar yoluyla Amerikalı öğrencilere spor sosyolojisini tanıtmaktı fakat metin geliştikçe ve olgunlaştıkça 'spor sosyolojisine küresel bir bakış' sunmuştur (Giulianotti, 2015; Coakley, 2006).

Bu nedenle, spor sosyolojisi bu teorik çerçevelerin inşası ve etkileşimi ile güçlü bir şekilde şekillenmiştir ve sosyoloji disiplini, gelecekteki araştırmalarda spor sosyologları tarafından daha da araştırılması gereken yeni teoriler üretmeye devam etmektedir. Sosyolojik bir bakış açısıyla çok yönlü bu sosyolojik metinlerde amaç, sporun, modern yaşamın endemik ve son derece önemli bir parçası olduğunu göstermektir. Sosyolojik bir perspektiften amaçları spor sosyolojisinin sporun insanların ve oluşturdukları toplumların yaşamındaki rolünü, işlevini ve anlamını eleştirel olarak nasıl incelediklerini göstermektir (Bourdieu, 1984; Maguire ve ark., 2002).

Sosyal Teoriler Işığında Spor Sosyolojisi

Sosyal teori, gerçek dünyadaki bir ilişkinin veya ilişkilerin açıklamasıdır. Houlihan (2003) teorisinin, bir ilişki veya doğal bir olguya ilişkin mevcut kanıtların, kabul edilen en iyi açıklama olduğunu ileri sürmektedir. Miles (2001) sosyal teoriyi, toplumda bireysel yerimizi nasıl algıladığımız ve deneyimlerimizin sosyal değişimin daha geniş süreçlerini aktif olarak nasıl yansıttığı üzerinde gerçek bir etkiye sahip olabirliğiyle açıklamıştır.

Toplum sabit bir sosyal durum değildir, aksine dinamik ve evrimseldir. Genel olarak yaşam hızının ve dolayısıyla değişim hızının hızlandığı kabul edildiğinden, bu değişiklikleri anlamaya yardımcı olmak için teorik "araçlara" sahip olmak daha da önem kazanmaktadır. Dolayısıyla sosyal teorisinin modern dünyayı anlamada önemli bir rolü vardır (Beedie ve Craig, 2010). Sporunda, en başından beri sosyolojik teorilerle birlikte yerini alması gerekmektedir (Bairner, 2012).

1. İşlevsel Teori

İşlevsel teori bir sosyal uygulama ya da kurumun işlevini belirleme ve inceleme ihtiyacını vurgulayan ve bundan uygulama ya da kurumun, toplumun bir bütün olarak etkin bir şekilde yürütülmesi için yaptığı katkıyı belirleyen sosyolojik bir bakış açısı olarak tanımlanmaktadır (Bilton ve ark., 2002).

Comte, Spencer, Durkheim ve Weber, başlangıçta ve genel olarak işlevselcilik olarak bilinen ilk büyük sosyolojik düşüncenin ortaya çıkmasında etkili olmuşlardır. Sosyal sistemlere ve toplumlara odaklanıldığında, işlevselliğin makrososyolojik bir teori olduğu ortaya çıkmaktadır. İşlevselliğin iki temel

varsayımı vardır: Toplumun tüm sosyal kurumlarının (örn. Din, siyaset, ekonomi, eğitim, aile, spor ve boş zaman) birbirine bağlı olduğu ve bağımsız olarak işlev gördüğüdür (Delaney, 2015).

İşlevselcilik, sosyal olayların gerçekleştirdiği işlev, yani toplumun sürekliliğine yaptıkları katkı açısından en iyi anlaşılabilirlik fikrine dayanan teorik bir perspektiftir. Bu görüşe göre toplum, ortak değerleri paylaşan ve böylece insanlar arasındaki farklılıkları aşan birbiriyle ilişkili bir bütün olarak görülür. İşlevselciler toplumu kurumsal, yani toplumu devam ettirmek için birlikte çalışması gereken “kıyımları” olan bir bütün olarak görürler (Giddens, 2006; Bilton ve ark., 2002). Teori, sporu da bir bütün olarak toplumun bir yansıması olan sosyal bir kurum olarak görmemizi sağladığından, faydalı teorik bir bakış açıdır. Spor, toplumsal sisteme bir bütün olarak yaptığı katkı ile ilgili olarak incelenir. Örneğin araştırmalar, spora katılımı ve toplum için olumlu sonuçlarını araştırmaktadır (örneğin obezite ile mücadelede spor yoluyla sağlık ve refahın iyileştirilmesi). Spor açısından işlevselcilik, tüm sosyal grupların spordan eşit şekilde yararlandığını varsayar ve sporun belirli grupları diğerlerine göre ayrıcalık veya dezavantajlı sosyal yapılar olduğunu kabul etmez. Son olarak, sporun toplum için olumlu sonuçlarını daha fazla vurgulamaktadır (Beedie ve Craig, 2010).

İşlevselci teoriyi daha iyi anlamamızı sağlayacak bazı etkenler:

- Toplum bazında sporun geliştirilmesi,
- Sporun sosyalleşme süreçlerinde nasıl önemli bir rol oynadığının öneminin ortaya koyulması,
- Spora katılımı fırsat eşitliği,
- Zorunlu beden eğitimi ve antrenörlük eğitim programlarının öneminin vurgulanması (Beedie ve Craig, 2010).

2. Çatışma Teorisi

Çatışma teorisi, Karl Marx tarafından ortaya konulan teorik çerçeveden ortaya çıkmıştır ve bu nedenle, çoğu zaman 'Marksizm' olarak bilinir ve daha sonra 'neo-Marksizm' olarak adlandırılmıştır (Whittington, 2010). Çatışma teorisi, toplumdaki kaynakların sınırlı olduğunu ve eşit olarak dağıtılmadığını kabul etmektedir ve kaynaklar kıt olduğu için gruplar bunlara erişim ve kontrol için mücadele etmekte olduklarını ifade eder. Burada vurgulanan, sosyo-ekonomik ve politik ilişkiler üzerindedir ve bir uyumsuzluk modeli üzerinde durmaktadır (Craig ve Beedie, 2010). Bu uyumsuzluk modeline göre yapılmış toplumda dört özellik bulunmaktadır:

- Her toplum her zaman değişikliğe maruz kalır ve sosyal değişim kaçınılmazdır.
- Her toplumda her zaman sosyal çatışma bulunmaktadır.
- Toplumun her kesimi bu değişime katkıda bulunur.
- Her toplum, bazı üyelerinin diğer üyeleri sınırlaması üzerine kurulmuştur (Nietzel ve ark., 1977).

Çatışma teorisyenleri bu kapsamda sporuda, ekonomik üstünlük ve genişlemeyi nasıl etkilediği açısından incelemektedir. Bu teorik durumu desteklemek için yapılan araştırmalar, sporun toplumdaki seçkin grupların gücünü ve ayrıcalığını sürdürmek için nasıl çalıştığı ile ilgilidir. Bu teorik pozisyonda sınırlamalar da vardır, ekonominin temel olarak kullanılarak tüm sosyal yaşamın ekonomik olarak belirlendiği varsayımı da vardır. Benzer şekilde, servete özgü kaynaklara yapılan vurgu, özellikle spor dünyası için önemli görünen

toplumun cinsiyet, ırk, etnik köken ve yaş gibi toplumun diğer yapılanma boyutlarının önemini göz ardı etmektedir. Çatışma teorisi, sınıfsal eşitsizliğin spor yoluyla nasıl ortadan kaldırılacağı ve ekonomik özelliklerin dışında spor ve rekreasyonun toplumu oluşturan tüm bireylere nasıl ulaştırılabileceği üzerinde durmaktadır (Beedie ve Craig, 2010).

3. Etkileşimcilik Teorisi

Toplumsal gerçeklik algılarımızın bireyler ve içinde yaşadıkları sosyal dünya arasındaki karmaşık etkileşimlerden kurgulanmış olarak gösterilebilmesi için, günlük sosyal eylemleri inceleyerek, sosyal davranışı yorumlama ihtiyacını vurgulayan sosyolojik bir bakış açısıdır (Goffman, 1978).

Luhmann (1984)' a göre etkileşimlerin, sosyal sistemlerin üçüncü temel biçimi olarak hem toplum hem de kuruluşlardan farklı olarak kendi yapıları vardır. Bu tür bir sosyal sistem özellikle 'zaman' konusunda diğer teorilerden farklıdır. Etkileşim sistemleri, insanların yüz yüze görüştükleri ve iletişim kurdukları geçici sistemlerdir. Luhmann, 'toplum', 'örgüt' ve 'etkileşim' arasındaki önemli farkı göstermek için 'bölüm' kavramını kullanır. Etkileşimler toplumun devam eden süreçlerindeki bölümlerdir ve etkileşimler süreksizdir. Örneğin, farklı üniversitelerde aynı anda çok sayıda ders verilmektedir. Ancak her ders belirli bir zamanda başlar ve biter. Dersler, içinde buldukları üniversitelerin varlığı kadar uzun sürmez ve üniversiteye ev sahipliği yapan topluluk kadar uzun süreli bir ders değildir (Kieserling, 1999).

Sporla ilgilenen etkileşimciler, araştırılan bireylerin görüşlerini sunmaya çalışan yorumlayıcı ve nitel araştırma yöntemlerini kullanırlar. Buradaki ilgi, spora dahil olmak ve spordaki süreklilikle ilişkili sosyal süreçleri ve özellikle insanların spor yoluyla bir kimlik duygusunu nasıl müzakere ettiklerini ortaya çıkarmaktır. Bu teorik konum için sporda önemli olan, alt kültürlerin oluşturulması, yani nasıl ortaya çıktıkları ve bir kişinin böyle sosyal olarak tanımlanmış bir gruba nasıl 'girdiği' veya 'çıktığı' dır. Bu teorik yaklaşım, örneğin Olimpik spor başarısı ile milliyetçilik ve vatanseverlik fikirleri arasındaki ilişkiyi anlamamıza yardımcı olabilmektedir (Beedie ve Craig, 2010).

Sporun sistemli, teorik bir bakış açısıyla incelenmesi, sosyal sistemin her üç formuyla da yakından ilgilidir: fonksiyonel bir sistem olarak spor, organizasyon olarak spor ve etkileşim olarak spor. Ayrıca, her bir sistemin diğerleriyle, hem de genel olarak toplumla ve bireyle nasıl ilişkili olduğunu incelemek de ilgi çekici olacaktır (Thiel ve Tangen, 2015).

Spor Sosyolojisinden Beklentiler

Spor, hemen hemen her toplumda çok önemli bir sosyal kurumdur, çünkü herhangi bir kurumda bulunan özellikleri benzersiz bir cazibe ile birleştirir. Spor, sosyal yaşamın karmaşıklıklarını incelemek ve anlamak için eşsiz fırsatlar sunan desenli davranışlar, sosyal yapılar ve kurumlar arası ilişkiler arenasıdır. Spor, diğer kurumsallaşmış ortamların eşsiz bir dereceye kadar birincil veya ikincil katılımını yöneten bir faaliyettir. Spor, "diğer sistemlerde veya durumlarda bulunmayan son derece kristalleşmiş sosyal yapı biçimleri" üzerinde araştırma fırsatı sunmaktadır (Luschen, 1980).

Sosyolojinin bir alt disiplini olarak spor sosyolojisi uzun yıllardır varlığını sürdürmektedir. Bu alt disiplin, sosyolojinin diğer alt disiplinlerinde bulunan aynı problemlere sahiptir. Spor sosyolojisindeki araştırmaların çoğu, sosyolojik bir teori tarafından yönlendirilmemiş olsada, birçok çalışma, teorik temelli çalışmalar için çağrıda bulunmakta ve yol göstermektedir (Birrell 1989; Frey ve Eitzen, 1991). Bu

çalışmaların sadece spor sosyolojisi için değil, genel olarak sosyoloji için de umut verici olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, sporun, sınıfsal ve ırksal çatışmaları içinde barındırmayan verimli bir arena olmasıdır (Birrell, 1989). Sporda saha araştırması aynı zamanda, sosyal yaşamın diğer yönlerinde nadiren bulunan kontrollü ortamlarda yapılandırılmış rekabet gücü de sağlar. Grup dinamikleri, sosyal organizasyonlar tarafından hedeflere ulaşma, alt kültürler, davranışsal süreçler, sosyal bağ, sosyalleşme ve örgütsel ağlar, spor ortamlarında incelenmesi gereken sadece birkaç sosyolojik konudur. Bu görüş, spor ortamlarında bulunan davranış ve etkileşimin yapısının veya formlarının, diğer toplumsal ortamlarda bulunanlara benzer olduğu ve araştırılması gerektiğini vurgulamaktadır (Frey ve Eitzen, 1991).

Öte yandan spor sosyolojisinin sosyal bir sorgulama alanı olarak genişleme ve sosyolojide kabul görmesinin eşiğinde olduğu varsayılmaktadır. Ancak, bu vaat henüz tam olarak gerçekleşmemiştir. Kuzey Amerika Spor Sosyolojisi Derneği'nin (NASSS) oluşumu ve Spor Sosyolojisi Dergilerinin yayınlanmasıyla bile, spor sosyolojisi bir süre yetim kalmıştır. İş birliği çabalarını, ağ oluşumunu ve profesyonel kimliği teşvik etmek için gerekli olan teorisyen ve araştırmacıların gün geçtikçe artması gerekirken yeterli ilgiyi görmemiştir (Coakley, 2006). Spor sosyolojisinin bölgesel, ulusal ve uluslararası konferans programlarına rutin olarak dahil edilmesiyle bile, sosyoloji, spor çalışmalarını ana akımına net bir şekilde kabul etmemiştir. Spor sosyolojisini bir çalışma alanı olarak gören spor bilimcilerine rağmen, spor sosyolojisi yüksek statü kazanamamıştır. Çok az lisansüstü program mevcuttur ve standart lisans müfredatlarında da sınırlı sayıda ders bulunmaktadır ve spor sosyolojisinin hak ettiği önemi en kısa zamanda kazanması beklenmektedir (Luschen, 1980; Frey ve Eitzen, 1991).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, spor sosyolojisinin geçmişi, bugünü ve gelecekte olması gerektiği, kullanılan metodolojiler ve temel kaygılar açısından ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Spor sosyologları için mesleki sosyalleşme sürecinin, sosyolojideki diğer araştırmacılarla daha fazla paraleleştirdiği, bilimsel araştırma tekniklerinin gittikçe teorik ve nicel hale geldiği ve önemli kaygıların yeni yönelimlerle genişlediğine, ancak, sosyal sistemlerde belirli sorunların anlaşılması konusunda daha derinlemesine çalışılması gerektiği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, hangi düzeyde olursa olsun sporun sosyal bir bağlamda meydana geldiği unutulmamalıdır. Yani, çeşitli sosyal parametreler ve sosyal süreçler, bireyden başlayarak en küçüğünden en büyük takımlara kadar performansı etkilemektedir. Bu nedenle spor sosyolojisi, başarıdaki varyasyonu etkileyen parametreleri tanımlamaya ve açıklamaya çalıştığından, insan davranışları çalışmaları alanında bölgesel, ulusal, uluslararası, amatör veya profesyonel düzeyde uygulanabilir bir sorgulama alanıdır ve bu alanın hak ettiği değeri en yakın zamanda görmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- Andrews, D.L., & Loy, J.W. (1993). British Cultural Studies and Sport: Past Encounters and Future Possibilities. *Quest*, 45(2), 255-276.
- Bairner, A. (2012). For a Sociology of Sport. *Sociology of Sport Journal*, 29(1), 102-117.
- Beedie, P., & Craig, P. (Eds.). (2010). *Sport Sociology. Learning Matters*. Giulianotti, R. (Ed.). (2015). *Routledge Handbook of the Sociology of Sport*. Routledge.

- Bilton, T., Bonnett, K., Jones, P., Skinner, D., Stanworth, M., & Webster, A. (2002). *Introductory Sociology*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Birrell, S. (1989). Racial Relations Theories and Sport: Suggestions for a More Critical Analysis. *Sociology of Sport Journal*, 6(3), 212-227.
- Bourdieu, P. (1984). *A Social Critique of the Judgement of Taste*. Traducido Del Francés Por R. Nice. Londres, Routledge.
- Carrington, B. (2010). *Race, Sport and Politics: The Sporting Black Diaspora*. London: Sage.
- Coakley, J. (2006). *Sports in Society: Issues and Controversies*. London: McGraw-Hill.
- Craig, P., Beedie, P. (2010). Class and Gender Differentiation in Sport. *Sport Sociology*, 114-136.
- Delaney, T. (2015). The Functionalist Perspective on Sport. In *Routledge Handbook of the Sociology of Sport*. Routledge.
- Dunning, E., Sheard, K., & Kunze, E. (1980). Barbarians, Gentlemen, and Players. *German Journal of Exercise and Sport Research*, 10(1), 88-90.
- Fine, G.A. (1987). *With the Boys: Little League Baseball and Preadolescent Culture*. Chicago: University of Chicago Press.
- Frey, J.H., Eitzen, D.S. (1991). Sport and Society. *Annual Review of Sociology*, 17(1), 503-522.
- Giddens, A. (2006). *Sociology*. 5th edition. Cambridge: Polity Press.
- Giulianotti, R. (2004). The Fate of Hyperreality: Jean Baudrillard and the Sociology of Sport. In *Sport and Modern Social Theorists*. London: Palgrave Macmillan.
- Goffman, E. (1978). *The Presentation of Self in Everyday Life*. London: Harmondsworth.
- Hargreaves, J. (2002). *Sporting Females: Critical Issues in the History and Sociology of Women's Sport*. London: Routledge.
- Holland-Smith, D. (2017). *Social Capital, Social Media and Gender Class Reproduction. Sport and Discrimination*. London: Routledge.
- Houlihan, B. (2003). *Sport and Globalisation. Sport & Society. a Student Introduction*, London: Sage, 345-364.
- Jarvie, G. (2006). *Sport, Culture and Society: An Introduction*. London: Routledge.
- Jones, R.L., Armour, K.M. (Eds.). (2000). *Sociology of Sport: Theory and Practice*. Pearson Education.
- Kieserling, A. (1999). *Kommunikation Unter Anwesenden: Studien Über Interaktionssysteme*.
- Luhmann, S. (1984). *Niklas: Soziale Systeme. Grundriss Einer Allgemeinen Theorie*, Suhrkamp, Frankfurt.
- Luschen, G. (1980). Sociology of Sport: Development, Present State, and Prospects. *Annual Review of Sociology*, 6(1), 315-347.
- Maguire, J., Young, K. (2002). *Theory, Sport and Society. Research in the Sociology of Sport: Volume 1*.
- McPherson, B.D. (1975). Past, Present and Future Perspectives for Research in Sport Sociology. *International Review of Sport Sociology*, 10(1), 55-72.
- Mellor, G.T. (2010). *Sport, Modernity and the Olympics: a Case Study of the London Olympiads*. Sport Sociology. London: Learning Matters.
- Miles, S. (2001). *Social Theory in the Real World*. London: Sage Publishing.
- Nietzel, M.T., Krasner, L., Goldstein, A.P., MacDonald, M.L., Winett, R.A. (1977). *Behavioral Approaches to Community Psychology*. New York: Pergamon Press.
- Silk, M., Francombe, J., Andrews, D.L. (2014). Slowing the Social Sciences of Sport: On the Possibilities of Physical Culture. *Sport in Society*, 17(10), 1266-1289.
- Stevenson, C.L., Nixon, J.E. (1972). A Conceptual Scheme of the Social Functions of Sport. *Sportwissenschaft*, 2(2), 119-130.

- Struna, N.L. (2000). Social History and Sport, in Coakley, J and Dunning, E. (eds). Handbook of Sports Studies. London: Sage.
- Sugden, J., Tomlinson, A. (2002). Theory and Method for a Critical Sociology of Sport. Power Games: A Critical Sociology of Sport, 3-21.
- Thiel, A., Tangen, J.O. (2015). Niklas Luhmann, System Theory and Sport. In Routledge Handbook of the Sociology of Sport. London: Routledge.
- Whittington, R. (2010). Giddens, Structuration Theory and Strategy as Practice. Cambridge Handbook of Strategy as Practice. Cambridge: Cambridge University Press, 109-126.

Makale Alıntısı

Turkey, H. (2020). Spor Sosyolojisi: Geçmişten Günümüze Gelişimi ve Gelecek Beklentileri [Sports Sociology: From Past to the Present and Its Expectations for the Future], *Spor Eğitim Dergisi*, 4 (2), 53-61.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.